

«Чорнобиль — в серці України, а тінь його — по всій землі»

Тематичний перегляд до Дня пам'яті Чорнобильської трагедії

Підготувала Юлія Д'яченко, провідний бібліотекар

26.04.1986

З кожним роком все далі відходять у минуле події, пов'язані з аварією на Чорнобильській АЕС, – найбільшою у світі техногенною та екологічною катастрофою. Утім, до цієї теми ще неодноразово будуть звертатися політики, вчені, медики... А для чисельної армії переселенців і власне самих ліквідаторів Чорнобиль назавжди залишатиметься незагоєною раною.

Щороку в українських та закордонних видавництвах виходять книги про Чорнобильську трагедію. Художні видання про катастрофу наповнені переживаннями та тужливими спогадами про минуле, автори-документалісти та історики, скинувши з себе кайдани радянської цензури, намагаються підійти до висвітлення цієї теми з максимальною об'єктивністю. Ми зібрали книги про Чорнобиль, які по-різному повертають читача у квітень 1986 року. Біль Чорнобиля у літературі.

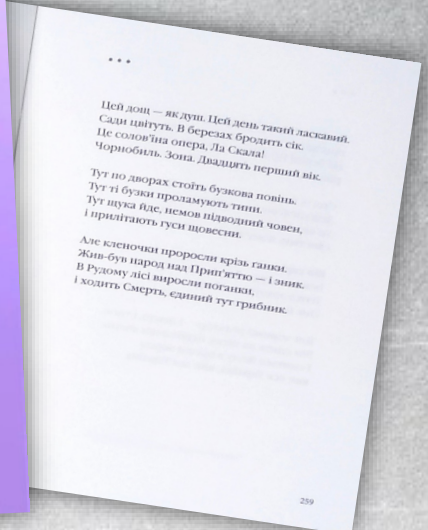
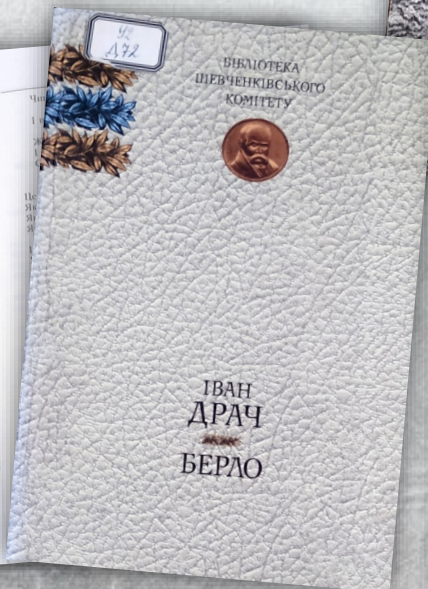
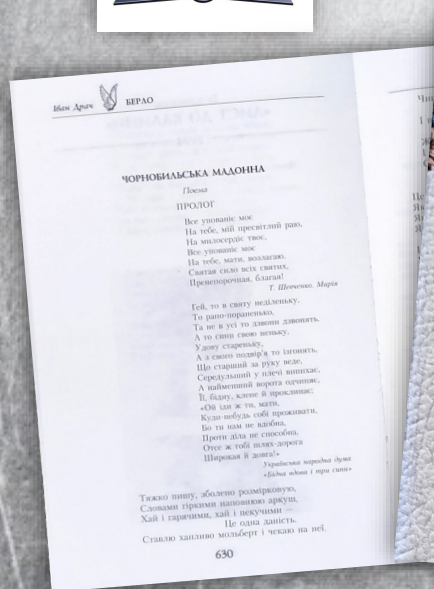
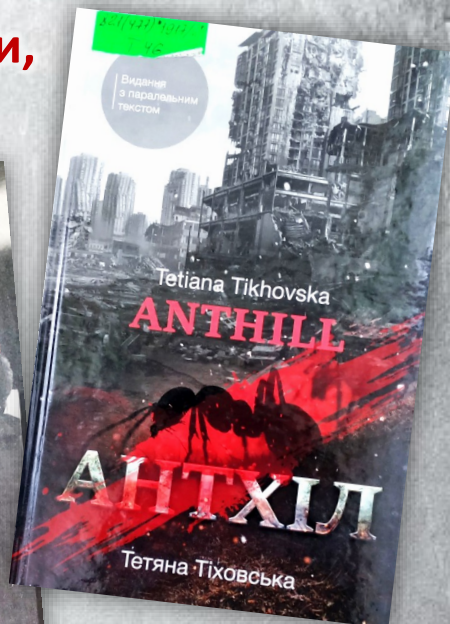
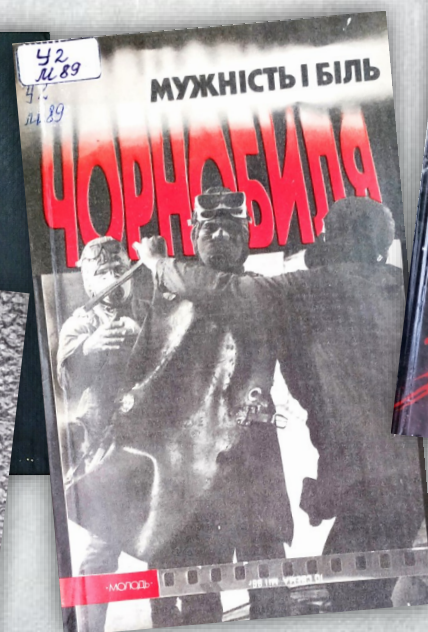
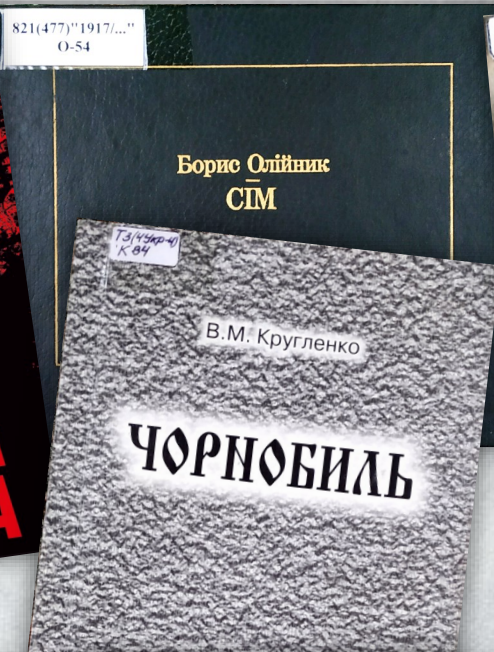
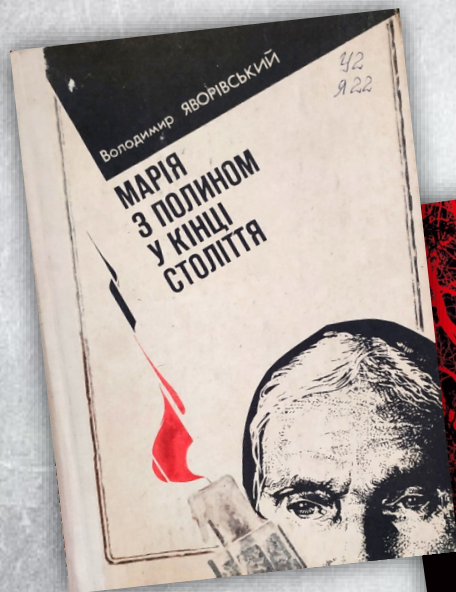
Наукова бібліотека НУ «Запорізька політехніка» запрошує усіх бажаючих відвідати тематичний перегляд **«Чорнобиль — в серці України, а тінь його — по всій землі»**, присвячений 38-ій річниці Дня пам'яті Чорнобильської трагедії.

До вашої уваги документальні і художні твори, що висвітлюють важливі питання стосунків людини з мирним атомом і жахливі наслідки аварії, спогади про тих, хто ціною власного життя врятував світ.

Всіх бажаючих ознайомитися з матеріалами перегляду чекаємо на **абонементі художньої літератури (5 корпус, 514 ауд.)**.

Запрошуємо до абонементу художньої літератури, де можна ознайомитися з виданнями, представленими на виставці

Цей дощ - як душ. Цей день такий ласкавий.

Сади цвітуть. В березах бродить сік.

Це солов'їна опера, Ла Скала!

Чорнобиль. Зона. Двадцять перший вік.

Ліна Костенко

Перші дні ліквідації аварії

Ранок... Чорний ранок квітня 1986 року. О 1 годині 23 хвилині 40 секунд, коли всі безтурботно спали, над четвертим реактором Чорнобильської АЕС нічну темряву розірвало полум'я. Мирна, щаслива весна перестала існувати.

Вночі 26 квітня 1986 року, на Чорнобильській атомній електростанції пролунало два вибухи. Спалахнув реактор, у якому в той час знаходилося близько 200 т урану. Крізь зруйновану обшивку радіоактивні речовини вирвалися назовні, отруюючи усе живе навколо...

Півтора тижня уся країна та світ з острахом спостерігали, як палає Чорнобильська зона. Пожежу вдалося приборкати на десятий день, завдяки героїзму близько 240 тисяч рятувальників. Перші пожежники не мали спеціальних засобів захисту, тому отримали смертельні дози радіації. Але саме завдяки цим людям вдалося запобігти вогневому вибуху, що міг відбутися, якби реактор продовжував палати. Навіть після того, як пожежу погасили, реактор ще кілька тижнів продовжував викидати неймовірну кількість радіації, доки його не засипали сумішшю піску, свинцю та бору. Згодом підрахували, що загальна радіація ізотопів, викинута в повітря, була в 30 разів більшою, ніж під час вибуху атомної бомби в Хіросімі.

Тим часом, доки рятувальні служби боролися з безпосередніми наслідками аварії, було розпочато евакуацію населення. Людям забороняли брати практично будь-що, адже розуміли, що кожна з речей вже опромінена смертельною дозою радіації. Їм говорили, що це тимчасовий захід і вони дуже швидко зможуть повернутися. Безліч улюбленців залишилися без господарів, кинуті віч-на-віч з жахливою катастрофою. З 30-кілометрової зони було вивезено 115 тисяч осіб, більшість з яких назавжди залишили на отруєних територіях своє колишнє життя.

Решта населення країни ще й не здогадувалась, наскільки страшна трагедія відбулася зовсім неподалік.

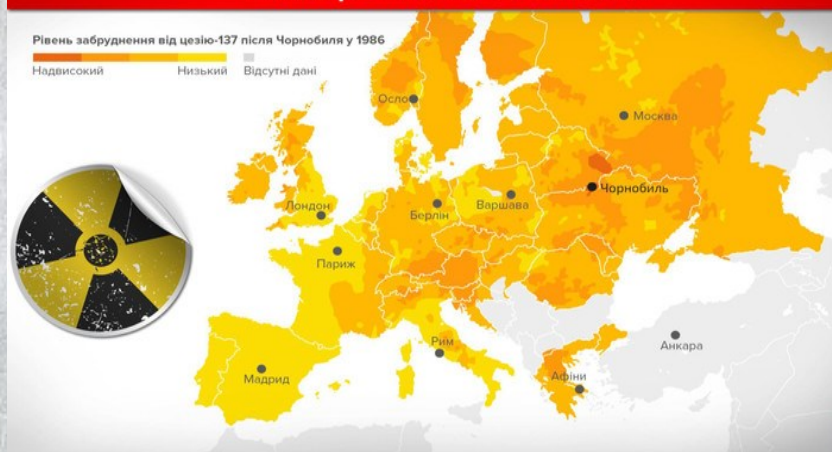
Уряд СРСР старанно приховував аварію. Ніхто не організовував термінової евакуації, людей навпаки закликали не хвилюватися і продовжувати своє звичне життя так, ніби нічого й не трапилося. 1-го травня в Києві ще проводили масштабний парад, у якому брали участь тисячі людей, у той час, як рівень радіації перевищував фоновий у кілька десятків разів.

Офіційне повідомлення про трагедію СРСР змусила зробити міжнародна спільнота, оскільки вже наступного дня після катастрофи у різних державах світу почали фіксувати аномальне підвищення радіації. Першою на сполох забила Швеція, і на початку травня кияни кинулися рятувати родини. На вокзалах, аеропортах біля кас утворилися величезні черги, переважно з жінок із дітьми. Найбільше паніка в Києві сталась 4-5 травня 1986 року. Однак у ті дні вбивала не паніка, а радіація. Фальсифікація масштабів аварії, незнання як поводитися, навпаки — створили передумови для переполоху в столиці України.

Від міжнародної допомоги уряд СРСР взагалі відмовився. Проте вже в 1987 році звернувся до Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) щодо експертної оцінки кроків із ліквідації наслідків аварії.

Поширення радіоактивного випромінювання

Одразу після чорнобильської катастрофи було опромінено понад 8,5 мільйонів людей і забруднено 155 тисяч квадратних метрів території. Згодом небезпечний реактор накрили бетонним саркофагом, який мав би запобігати подальшому забрудненню середовища...

38 років пройшло з того страшного дня. Життя усіх людей розділилося на «до» та «після» Чорнобильської катастрофи: забруднена земля, ліси та водойми, чисельні людські жертви, зруйновані долі, втрата здоров'я сотень тисяч людей. Україна та Європа досі долають наслідки цієї катастрофи, які були б ще більшими і страшнішими, якби не людський подвиг та відвага.

Ми завжди будемо пам'ятати подвиг героїв-ліквідаторів, яких вже звично називаємо «чорнобильцями», їх самовідданість та самопожертву. Наслідки Чорнобиля стали драматичним уроком для цивілізації, суворим попередженням для всіх нас і для кожного окремо: зупинитись і озирнутись на той страшний 1986-й... Люди, будьте пильними й обережними, безвідповідальність породжує трагедію.

«За безладу безмір, за кар'єри і премії,
Немов на війні, знову вихід один.
За мудрість всесвітню дурних академій
Платим безсмертям – життям молодих...»

Іван Драч, уривок з поеми «Чорнобильська мадонна»

Через багато років після аварії, з огляду на відсутність людей, на цій території утворився умовний заповідник. В чорнобильській зоні знайшли притулок безліч видів тварин та птахів, серед яких все частіше зустрічаються рідкісні види. І хоч територія ще небезпечна для постійного проживання, люди потроху починають на ній заселятися.

До зони відчуження нерідко організовують екскурсії, і бажаючих неймовірно багато. А журнал «Forbs» навіть включив це місце до переліку найекстравагантніших туристичних місць...

Чорнобильська катастрофа вважається найбільшою за всю історію ядерної енергетики як за кількістю загиблих і потерпілих від її наслідків людей, так і за економічним збитком.

800 тисяч людей ризикували своїм життям та здоров'ям, аби запобігти наслідкам аварії та стабілізувати ситуацію. 25 тисяч з них померли, а понад 70 тисяч стали інвалідами. 20% з цих смертей були самогубствами. За даними Американської Комісії Ядерного Регулювання 28 робочих ЧАЕС померли протягом 4-х місяців після аварії. Грінпіс стверджує, що аварія на ЧАЕС стала причиною смерті від раку близько 90 тисяч осіб по всьому світу.

Ядерні дощі пройшли так далеко, що дійшли навіть до Ірландії.

97% радіоактивних речовин залишилися в напівзруйнованому саркофазі ЧАЕС.

Офіційні джерела стверджують, що потрібно буде до 100 років, перш ніж станція буде повністю списана. Адже 200 тон радіоактивних матеріалів досі перебуває в реакторі Чорнобильської АЕС.

Чорнобильську атомну електростанцію повністю зупинено 15 грудня 2000 року.

З особливою гостротою і актуальністю у XXI ст., Чорнобиль ставить питання стабільності й миру на території держави, яка володіє атомними електростанціями, в контексті захисту цих об'єктів від терористичних чи військових атак.

Будь-які збройні конфлікти на території країн, де розташовані АЕС чи інші потужні потенційно небезпечні технологічні системи, загрожують міжнародному миру і являють значну небезпеку для громадян цих країн.

Це переконливо засвідчив напад росії на Україну 24 лютого 2022 року і розв'язана російськими агресорами війна. В її епіцентрі виявилася Запорізька АЕС і той же таки багатостраждальний Чорнобиль.

Зона ЧАЕС була звільнена Збройними Силами України, а Запорізька станція досі залишається під прицілом окупантів з усіма небезпеками й загрозами, що з цього випливають.

Завдання усього цивілізованого світу сьогодні – пам'ятати гіркі уроки Чорнобиля і не допустити нових!

Чорнобильська катастрофа в цифрах і датах

Будівництво Чорнобильської атомної електростанції розпочалося в травні 1970 року. Тільки від 1983 по 1985 роки на станції сталося п'ять аварій і 63 відмови обладнання. Останній подібний інцидент перед великою аварією стався в лютому 1986 року.

1977 року запустили перший блок Чорнобильської АЕС.

2 роки пропрацював четвертий енергоблок ЧАЕС – на повну потужність його запустили 1984 року. Це був “наймолодший” і найсучасніший реактор.

2 дні світ нічого не знав про вибух. 27 квітня о 23:00 данська лабораторія ядерних досліджень зафіксувала на Чорнобильському атомному реакторі аварію категорії МПА (Максимальна проектна аварія). Тоді ж різке зростання радіаційного фону зареєстрували і в Швеції. Наступного дня шведська влада мала дані про джерело забруднення і звернулася до Москви із вимогою надати пояснення.

30 співробітників АЕС загинули внаслідок вибуху або гострої променевої хвороби протягом кількох місяців з моменту аварії.

500 тисяч людей померли від радіації, за оцінками незалежних експертів.

8,5 мільйонів жителів України, Білорусі, Росії в найближчі дні після аварії отримали значні дози опромінення.

90 784 особи було евакуйовано з 81-го населеного пункту України до кінця літа 1986 року.

Понад 600 тисяч осіб стали ліквідаторами аварії – боролися з вогнем і розчищали завали.

2293 українських міст і селищ із населенням приблизно 2,6 мільйона людей забруднено радіоактивними нуклідами.

200 тисяч квадратних кілометрів – на таку територію поширилася дія радіації. Із них 52 тисячі квадратних кілометрів – сільськогосподарські землі.

10 днів – з 26 квітня до 6 травня – тривав викид активності із пошкодженого реактора на рівні десятків мільйонів кюрі на добу, після чого знизився у тисячі разів. Фахівці називають цей період активною стадією аварії.

11 тонн ядерного палива було викинуто в атмосферу внаслідок аварії на 4-му енергоблоці Чорнобильської АЕС.

400 видів тварин, птахів і риб, 1200 видів флори продовжують існувати в “зоні відчуження”, де через істотне та катастрофічне забруднення повітря, ґрунтів і вод заборонено проживати людям.

З 26 квітня по жовтень 1986 року Чорнобильська АЕС не працювала. У жовтні 1986-го 1-й і 2-й енергоблоки було знову введено в експлуатацію; у грудні 1987 року відновив роботу 3-й. 4-й енергоблок не запрацював.

1991 рік – на 2-му енергоблоці сталася пожежа, внаслідок якої була заблокована робота цього реактора.

Грудень 1995 року – підписання меморандуму між Україною та країнами “Великої сімки” і Комісією Європейського Союзу, відповідно до якого почалася підготовка програми повного закриття станції.

15 грудня 2000 року – Чорнобильську атомну електростанцію зупинено повністю.

Вересень 2010-го – закладка фундаменту під новий саркофаг над зруйнованим 4-м енергоблоком, у квітні 2012-го стартувало будівництво арки, що мала накрити “Укриття”, у жовтні 2011 року на майданчику комплексу “Вектор” почалося будівництво Централізованого сховища відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання.

29 листопада 2016 року завершили насування арки над 4-м енергоблоком. Незалежна Україна зняла гриф “таємно” з усіх чорнобильських документів.

01.05.1986. Початок кінця.

Прелюдія кінця світу, - так зараз сприймається Чорнобиль... На Хрещатику парад: бадьорі виклики гасел, всі вдають, ніби нічого й не сталося. А команди людей у скафандрах, схожих на марсіан, заносять і заносять до лікарень потерпілих.

Добірка інтернет-посилань

1. <https://www.youtube.com/watch?v=ujeHE4lkbhQ&t=14s>

16 маловідомих фактів про Чорнобиль

2. <https://www.youtube.com/watch?v=Z4G61nV5d1E>

Трагічні дзвони Чорнобиля

3. <https://www.newlib.org.ua/8-nepromynalnykh-knyh-pro-chornobylsku-trahediiu-pam-iataiemo-35-ti-rokovyny/>

8 непроминальних книг про Чорнобильську трагедію

4. <http://surl.li/szhyj>

Чорнобильська катастрофа: як насправді сталася трагедія

5. <http://surl.li/szewz>

"Люди казали, що ми смертники, а ми рятували Європу", - ліквідатори аварії на Чорнобильській АЕС